

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž-630/00-6

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Senke Klarić-Baranović, kao predsjednice vijeća, te Erike Kocijančić, Josipa Budinskog, mr. Branka Zmajevića i Hajrije Novoselec, kao članova vijeća i više sudske savjetnice Aleksandre Holjevac, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. G. V. i dr., zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 10. OKZRH, odlučujući o žalbi državnog odvjetnika podnesenoj protiv presude Županijskog suda u Osijeku od 07. srpnja 2000. godine broj K-12/00, u sjednici održanoj dana 27. studenog 2003. godine, u prisutnosti zamjenika Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Milorada Cuculića, optuženika - Ž. K., P. K., M. S., te branitelja S. B. i D. M.,

presudio je i riješio je:

Djelomično se prihvaća žalba državnog odvjetnika, ukida se prvostupanjska presuda u odnosu na optuženike - G. V. i M. S. i u tom dijelu predmet upućuje prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

U ostalom dijelu odbija se kao neosnovana žalba državnog odvjetnika, te se u pobijanom, a neukinutom dijelu u odnosu na optuženike - Ž. K., P. K. i V. H. potvrđuje prvostupanjska presuda.

Obrazloženje

Pobijanom presudom optuženici - G. V. (u odsutnosti), Ž. K., P. K., V. H. i M. S., temeljem čl. 354. toč. 3. ZKP-a oslobođeni su optužbe za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Ujedno je istom presudom stavljena izvan snage pravomoćna presuda Županijskog suda u Osijeku od 25. svibnja 1995. godine broj K-73/94, koja je potvrđena presudom

Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 14. veljače 1996. godine broj I Kž-534/95 u odnosu na opt. G. V., Ž. K., P. K., V. H. i M. S..

Temeljem čl. 132. st. 3. ZKP-a oštećenici I. Š., P. Đ., J. V., N. O., A. K., P. M., S. T., K. Ž., S. J., M. K., B. D., K. Š., M. A., Đ. G., H. K., M. L., I. O., J. P., S. B., poduzeće C. m. Đ. i Samostan časnih sestara S. k. Đ. s imovinskopravnim zahtjevom upućeni su na parnicu.

Temeljem čl. 123. st. 1. ZKP-a troškovi kaznenog postupka iz čl. 119. st. 2. toč. 1-5., te nužni izdaci optuženika i nužni izdaci i nagrada branitelja padaju na teret proračunskih sredstava.

Protiv te presude podnio je žalbu državni odvjetnik, zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i predložio da se pobijana presuda ukine i predmet uputi prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Optuženici - G. V., Ž. K., P. K., V. H. i M. S. podnijeli su po svojim braniteljima S. B., odvjetniku iz Z., te J. G. i D. M., odvjetnicima iz O., odgovore na žalbu državnog odvjetnika u kojima su predložili da se ta žalba odbije kao neosnovana i potvrdi prvostupanjska presuda.

Temeljem čl. 373. st. 1. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" br. 110/97, 27/98, 58/99, 112/99 i 58/02, u nastavku: ZKP) spis je dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske na dužno razgledanje, koje je vraćajući spis predložilo da se prihvati žalba državnog odvjetnika, pobijana presuda ukine i predmet uputi prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Sjednica vijeća ovog suda održana je u nazočnosti zamjenika Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Milorada Cuculića, optuženika, Ž. K., P. K., M. S., te branitelja S. B. i D. M., a u odsutnosti uredno izviještenih opt. G. V. i opt. V. H. i branitelja J. G..

Žalba državnog odvjetnika je djelomično osnovana.

U odnosu na potvrđujući dio za optuženike - Ž. K., P. K. i V. H.

Neosnovana je žalba državnog odvjetnika zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP-a.

Državni odvjetnik u žalbi ističe da su razlozi prvostupanjske presude u pogledu odlučnih činjenica nejasni i u znatnoj mjeri proturječni, jer da prvostupanjski sud prvo utvrđuje da je nesporno da su iz mjesta Ada, Ernestinovo, Koprivna, Markušica i Šodolovci ispaljivani topnički i minobacački projektili, a nastavno tvrdi kako je sporno da li su optuženici pucali (ispaljivali projekte) iz topova i minobacača, koje je imalo za posljedicu usmrćenje civila i tjelesno ozljeđivanje, te uništenje i oštećenje civilnih objekata.

Međutim, u navedenim razlozima nema nikakve proturječnosti, jer prvostupanjski sud na listu 9/IV pasus pobijane presude u stvari konstatira nespornu činjenicu da su u optuženom vremenskom razdoblju ispaljivani topnički i minobacački projektili s privremeno okupiranog teritorija Republike Hrvatske po mjestima Đakovo, Kešinci, Koritna, Mrzović, Semeljci i Vladislavci, a na listu 10/II pasus postavlja kao činjenični problem da li su i imenovani optuženici pucali iz navedenog oružja, te u nastavku presude na to pitanje daje razloge za negativno utvrđenje u odnosu na optuženike - Ž. K., P. K. i V. H., no uslijed toga razlozi prvostupanjske presude nisu proturječni, a pogotovo ne u znatnoj mjeri. Žalitelj ustvari ovim prigovorima pobija utvrđeno činjenično stanje, a što će biti predmetom posebnog razmatranja.

Također, razlozi prvostupanjske presude nisu nejasni u dijelu presude na listu 9, posljednji dio IV pasusa i listu 10, I pasus. Državni odvjetnik nalazi, da je iz tog dijela obrazloženja presude potpuno nejasno kome su se priključili optuženici - da li reguliranim oružanim snagama Republike Hrvatske ili neprijateljskim postrojbama, odnosno vojsci.

No, očigledno je omaškom u prijepisu izostavljena odgovarajuća riječ ispred dijela rečenice - "regularnim oružanim snagama Republike Hrvatske", uz koju riječ bi cijeli pasus dobio odgovarajuće pravo značenje, odnosno da su se "optuženici priključili neprijateljskim postrojbama", odnosno vojsci (najprije tzv. dobrovoljcima iz Srbije, a kasnije bivšoj JNA).

Isto tako bez osnova tvrdi državni odvjetnik u žalbi kako postoji znatna proturječnost između onoga što se navodi u razlozima presude i zapisnika o iskazima danim u postupku. Naime, da prvostupanjski sud utvrđuje kako nije dokazano da su optuženici Ž. K., P. K. i V. H. pucali iz topova i minobacača, ali istovremeno utvrđuje da su bili pripadnici teritorijalne obrane u Šodolovcima, te s tim u svezi ukazuje na nalaz i mišljenje vještaka za balistiku Ž. R., koji je objašnjavao proceduru pucanja minobacačke ili topničke bitnice, a koje objašnjenje, kao i iskazi svjedoka I. M., S. Š. i M. Š. da su suprotni utvrđenju suda.

Međutim, suprotno navodima državnog odvjetnika ne radi se o istaknutoj bitnoj povredi. Izneseni prigovori ustvari se odnose na utvrđeno činjenično stanje i o njima će nastavno biti posebno riječi.

Nije ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka ni iz čl. 367. st. 3. u svezi čl. 359. st. 7. ZKP-a, jer se prvostupanjski sud za svoje zaključke u razlozima presude pozvao i na odgovarajuće dokaze, ocjenjujući ih i dovodeći u međusobnu svezu, a posebno je još o svim provedenim dokazima dao ocjenu na listu 14, II pasus.

Bez osnova je i žalba državnog odvjetnika zbog povrede kaznenog zakona i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Državni odvjetnik u odnosu na optuženike - Ž. K., P. K. i V. H. nalazi da je pogrešan zaključak prvostupanjskog suda kako nema dokaza da bi ovi optuženici počinili kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH. Smatra da je prvostupanjski sud, utvrdivši da optuženici nisu sudjelovali u radnji izvršenja, propustio utvrditi da li su na drugi način bitno doprinijeli zajedničkom ostvarenju optuženog kaznenog djela - pripadnošću tzv. Teritorijalnoj obrani Šodolovaca, nošenjem oružja, čuvanjem straže, držanjem položaja u rovu, a također smatra da nije utvrđena odlučna činjenica - svrha i smisao štaba Teritorijalne obrane i s tim u svezi upućuje na iskaz svjedoka I. M. i S. Š..

Nasuprot žalbi državnog odvjetnika i po ocjeni ovog suda rezultati provedenog dokaznog postupka ne upućuju na zaključak da su ovi optuženici svojim djelovanjem ostvarili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, odnosno da bi izvršili napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo, dakle da bi djelo izvršili kao neposredni počinitelji, kako su optuženi.

Pripadnost Teritorijalno obrani Šodolovaca, nošenje oružja, čuvanje straže, držanje položaja u rovu, a što je u provedenom postupku utvrđeno kao djelatnost imenovanih optuženika, nikako se ne može uzeti da predstavlja biće kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, a što konačno ne tvrdi ni državni odvjetnik u žalbi.

No, neprihvatljivo je i žalbeno rezoniranje da bi optuženici opisanim radnjama bitno doprinijeli ostvarenju kaznenog djela. Ne mogu se na taj način proširivati granice njihove kaznene odgovornosti izvan i više od onog za što su optuženi, a tereti ih se za neposredno počiniteljstvo. Kako, međutim, prvostupanjski sud u provedenom postupku nije utvrdio da postoje dokazi koji bi ukazivali na te optuženike kao počinitelje djela, s pravom ih je, temeljem čl. 354. toč. 3. ZKP-a, oslobodio optužbe.

Konačno, već je u ukidnom rješenju ovog suda od 24. veljače 1999. godine broj I Kž-600/99 (list 1244-1247 spisa) skrenuta pozornost prvostupanjskom sudu da se ne može prihvatiti kolektivna odgovornost za ratni zločin "svih sudionika oružane pobune Srba za sve zločine koji su tijekom agresije počinjeni", te "iako se optuženici tretiraju kao supočinitelji, da mogu biti proglašeni krivima samo na temelju osobne odgovornosti i u granicama svog umišljaja".

Kada, pak, prvostupanjski sud nije utvrdio djelovanje optuženika na način kako su optuženi - tj. da su u više navrata iz topova i minobacača pucali po civilnom stanovništvu, a niti da su bili pripadnici posade tih oružja, nije od nikakvog odlučnog značaja iskaz svjedoka I. M. koji je iznosio sadržaj zakonskih odredaba nekada važećeg Zakona o teritorijalnoj obrani, kao niti svjedoka S. Š. koji je načelno objašnjavao što je bila dužnost i funkcija kojeg tijela na nekada okupiranom području Republike Hrvatske, kada ti svjedoci nemaju nikakvog neposrednog saznanja o konkretnim okolnostima na tom području, a svjedok S. Š. je posebno još izričito naveo da ne zna koje su osobe bile u posadama tog oružja.

Bilo bi stoga bez ikakvog smisla i opravdanja utvrđivanje značaja i uloge štaba Teritorijalne obrane, kada se optuženici - Ž. K., P. K. i V. H. i ne terete za članstvo u navedenom štabu, a niti da bi iz tog članstva proizlazila njihova kaznena odgovornost u smislu počinjenja djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Što se, pak, tiče pozivanja državnog odvjetnika u žalbi na sudsku praksu Vrhovnog suda Republike Hrvatske u odlukama broj Kž-1060/66, Kž-792/93 i Kž-21/94, a iz kojih da proizlazi kako se svi doprinosi ostvarenju kaznenog djela imaju uračunati svim počiniteljima, valja istaći, da se u tim predmetima radi o posve drugačijoj činjeničnoj i pravnoj osnovi.

Naime, u citiranim odlukama radi se o više učesnika i zajedničkom ostvarenju radnje izvršenja (zajednički napad i istovremeno udaranje, odnosno ispaljivanje metaka iz vatrenog oružja), te je izraženo stajalište, da kraj zajedničke odluke da se izvrši djelo, nije odlučno

čijim udarcem, odnosno metkom su usmrćeni oštećenici, jer se nastale posljedice imaju uračunati svim supočiniteljima.

Zbog iznesenih razloga pravilno je prvostupanjski sud zaključio da nije dokazano djelo koje se optuženicama - Ž. K., P. K. i V. H. stavlja na teret.

Kako državni odvjetnik navodima svoje žalbe u odnosu na ove optuženika nije s uspjehom doveo u sumnju pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja i primjene kaznenog zakona, niti su u žalbi istaknute takve okolnosti koje bi ukazivale na potrebu da se na novoj glavnoj raspravi preocjenjuju utvrđene činjenice, valjalo je njegovu žalbu u odnosu na optuženike - Ž. K., P. K. i V. H. odbiti kao neosnovanu i u tom dijelu potvrditi prvostupanjsku presudu.

U odnosu na ukinuti dio za optuženike - G. V. i M. S.

Osnovana je žalba državnog odvjetnika zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Prvostupanjski sud utvrđuje da su optuženici - G. V. i M. S. bili u posadi minobacača iz kojih su ispaljivani projektili i to opt. G. V. kao poslužitelj na minobacaču (dodavao je streljivo), a opt. M. S. kao zamjenik ciljača (nišandžije), ali kako su ovi optuženici porekli kazneno djelo, u sumnji odlučio je na način koji je povoljniji za njih, tj. da projektilima koji su ispaljeni iz posada minobacača u kojima su oni bili nisu prouzročene štetne posljedice koje su opisane u izreci.

Naime, da se na mjestu Kešinci, Koritna, Mrzović, Semeljci, Vladislavci i Đakovo nije pucalo samo iz minobacača, već i iz topova, netrzajnih topova, VBR-a, tenkova i protuzrakoplovnih topova, kao i da se nije pucalo samo iz Šodolovaca, gdje su se nalazili optuženici - G. V. i M. S., nego i iz mjesta Ada, Ernestinovo, Koprivna i Markušica i da projektili nisu ispaljivani samo na civilne, već i na vojne ciljeve, te ih zbog nedokazanosti djela temeljem čl. 354. st. 3. ZKP-a, oslobađa optužbe.

Međutim, izneseno stajalište ne može se prihvatiti kao pravilno.

Već je u naprijed spomenutom ukidnom rješenju ovog suda ukazano da optuženici kao supočinitelji mogu biti odgovorni samo na temelju osobne kaznene odgovornosti i u granicama svog umišljaja (namjere), iza kojeg moraju stajati objektivno utvrđene činjenice.

Iz nalaza i mišljenja balističkog vještaka Ž. R. proizlazi da se optuženici - G. V. i M. S., obzirom na svoja zaduženja imaju smatrati posadom na minobacaču. Kada je tome tako, tada bi ovi optuženici bili kazneno odgovorni za posljedice koje su nastale ispaljivanjem iz navedenog oružja, ali samo iz Šodolovaca, odakle su djelovali i samo za vrijeme kada su bili u Šodolovcima.

Na ponovnom suđenju bit će stoga potrebno kao prvo utvrditi točno vremensko razdoblje, unutar optuženog razdoblja u kojem su se optuženici - G. V. i M. S. nalazili u Šodolovcima. Iz obrane opt. G. V. (list 713-715 spisa), a ostale njegove obrane ne bi se mogle

prihvatiti, jer je u njima očito išao za izbjegavanjem kaznene odgovornosti, proizlazilo bi da se opt. G. V. nalazio u Šodolovcima od ljeta - srpanj 1991. godine, pa do mjeseca veljače 1992. godine u kontinuitetu i da je u tom razdoblju bio poslužitelj na minobacaču - prvotno na call. 60 mm i 82 mm, zatim od mjeseca studenog 1991. godine na call. 120 mm, a u mjesecu veljači 1992. godine da je sve preuzela JNA, a njih da su raspustili i od njih da se tražilo da idu opet na straže.

Samo označeni vremenski period (od mjeseca srpnja 1991. godine do mjeseca veljače 1992. godine) mogao bi se staviti na teret opt. Goranu Vušuroviću i posljedice koje su za to vrijeme nastale djelovanjem iz navedenog oružja, jer osim njegove obrane, drugih dokaza o njegovoj aktivnosti u spisu nema, pa stoga u dvojbi treba odlučiti na način koji je povoljniji za optuženika (čl. 3. st. 2. ZKP-a).

Dakle, opt. G. V. se ne bi moglo staviti na teret više od onog što je sam naveo u svojoj obrani, a to vrijedi i u pogledu opt. M. S., u odnosu na čiju aktivnost je iskazivao opt. G. V. u svojoj obrani, dok sam opt. M. S. u cijelosti poriče djelo, odnosno da bi bio zamjenik ciljača (nišandžije).

Imajući u vidu iskaz optuženika G. V. i M. S., valjalo bi uzeti da se opt. M. S. nalazio u Šodolovcima u kontinuitetu od mjeseca srpnja 1991. godine, pa do sredine siječnja 1992. godine, kada zbog bolesti oca boravi u Banja Luci, a nakon smrti oca, krajem mjeseca veljače 1992. godine vraća se u Šodolovce. Vremensko razdoblje kada opt. M. S. nije boravio u Šodolovcima ne bi mu se moglo staviti na teret, kao ni vrijeme od mjeseca veljače 1992. godine, kada je prema iskazu opt. G. V. sve preuzela JNA, a njih raspustila.

Nakon točnog utvrđenja vremena kada su se optuženici - G. V. i M. S. nalazili u Šodolovcima kao pripadnici posade minobacača, unutar inkriminiranog perioda, trebati će utvrditi, putem vještaka balističke struke, koja su se točno mjesta iz izreke optužnice mogla gađati iz Šodolovaca minobacačima call. 60 mm, 82 mm i 120 mm i s tim u svezi koje posljedice su u tim mjestima nastale i koje se ovim optuženicima mogu staviti na teret.

Prilikom ponovnog odlučivanja, trebati će voditi računa i o tome da je čl. 120. st. 1. OKZRH predviđeno samo protuzakonito i samovoljno uništavanje imovine u velikim razmjerima, pa za svako uništavanje i oštećenje imovine koje se optuženicima stavlja na teret, pod uvjetom da ulaze u vremenski period za koji su oni kazneno odgovorni, treba utvrditi da li se radi o uništavanju imovine u velikim razmjerima. U pogledu ove činjenice prvostupanjskom sudu bi mogao pomoći svojim mišljenjem odgovarajući vještak - građevinske ili gospodarske struke ili pak oba u zajedničkom mišljenju.

Konačno, činjenični opis djela valja uskladiti s pravnim opisom djela. Naime, optuženicima se u opisu djela stavlja na teret da su vršili napad bez izbora cilja, te pritom pogađali civilno stanovništvo i protuzakonito i samovoljno uništavali u velikim razmjerima imovinu što nije opravdano vojnim potrebama, pa u tom pravcu treba uskladiti pravni opis djela.

Zbog svih iznesenih razloga, trebalo je djelomičnim prihvaćanjem žalbe državnog odvjetnika presuditi i riješiti kao u izreci (čl. 384. st. 1. ZKP-a).

U Zagrebu, 27. studeni 2003. godine

Zapisničar:
Aleksandra Holjevac, v.r.

Predsjednik vijeća:
Senka Klarić-Baranović, v.r.